
PART CINQUENA
INFORMACIÓ BREU DE LLIBRES
PUBLICATS PER MEMBRES DE TAULA
DURANT ELS ANYS 2001/2005

BERNAT I BALDOVÍ, JOSEP, *El mocador, miracle de Sant Vicent Ferrer*. Edició a cura d'Enric-Miquel Casado i Navarro. Sueca, família Escrivà-Beltran, Gràfiques Molí de Sueca, 2001.

Es tracta d'una adaptació del text del miracle de Sant Vicent Ferrer *El Mocador*, amb l'objectiu de facilitar la lectura del text segons les normes ortogràfiques del valencià actualment en ús. Respecte al lèxic, s'ha guardat un total respecte, com a la rima, mida i ritme dels versos originals. Els barbarismes s'han adaptat a la nostra grafia, accentuant-los segons les regles vigents en valencià. S'han mantingut les formes verbals, i els mots amb les "d" intervocàliques caigudes i amb la reducció del sufix -ada.

No obstant, certes paraules, molt poques i concretes, han registrat algun canvi més enllà del purament ortogràfic, (*maixqueres, màscares; huos, vos; sen, sant*), sempre en la busca d'una millor comprensió per part del lector.

CALPE, Àngel. *La medicina en els sainets d'Eduard Escalante i Mateu*. València: Universitat de València, 7 microfites (616 fotogrames), Tesi doctoral, 2001. ISBN 84-370-4838-9.

S'estudien des del punt de vista mèdic i científic els 47 sainets d'Eduard Escalante i Mateu, important autor dramàtic valencià de l'últim terç del segle XIX, en tant que literatura de ficció capaç de reflectir les vivències de la societat respecte a la salut, la malaltia, la medicina i la ciència. La informació arrellegada s'exposa dividida en dos grans àrees: Testimonis i Lèxic. 1. En els testimonis s'ordenen fragments i escenes de les obres segons reflectixquen doctrines mèdiques vigents, hàbits higiènics i alimentaris, visió del cos i la naturalesa, malalties i remeis, professions i activitats sanitàries, avanços tècnics i científics, etc. 2. El lèxic es presenta com a) vocabulari alfabètic contextualitzat i b) classificat en un arbre semàntic jerarquitzat en tres nivells semblant a un thesaurus. En les conclusions destaquen la persistència d'elements hipocràtics i galènics en la medicina popular, la visió naturalista de la malaltia, algunes aportacions en matèria mèdica, la importància del barber com a ocupació sanitària popu-

lar, la riquesa del lèxic valencià i castellà arreplegat (4.970 termes amb alguna aportació a la terminologia anatòmica popular), etc.

CALPE, Àngel; LOPEZ VERDEJO, Voro. *La Declaració Universal dels Drets Lingüístics i el cas valencià*.

- Edició bilingüe valencià-anglès: *The Universal Declaration of Linguistic Rights and the Valencian case*. Valencia: Real Academia de Cultura Valenciana, 2002. Serie Filologica, num. 24, 57 + 59 pp. ISBN 84-9215559-6-5.
- Edició bilingüe valencià-alemany: *Die Allgemeine Erklärung der Sprachrechte und der Fall Valencia*. Valencia: Real Academia de Cultura Valenciana, 2002. Serie Filologica, num. 25, 57 + 57 pp. ISBN 84-96068-00-5.

La diversitat lingüística està amenaçada. Les grans llengües de cultura tendixen a ser utilitzades progressivament per un major nombre d'usuaris, que en ocasions acaben per adoptar-les en detriment de la llengua que els és pròpia, a la qual consideren "inferior" o "menys útil" que la llengua dominant. No és infreqüent que estos processos de canvi o substitució lingüística, que solen fer-se més evidents d'una generació a la següent, apleguen a amenaçar la supervivència de la llengua mare. Estos processos xoquen amb el respecte a la diversitat lingüística i cultural que subjauen en la doctrina de defensa d'uns drets humans universals promoguts internacionalment des de l'acabament de la segona guerra mundial. En este context cal emmarcar la proclamació de la Declaració Universal del Drets Lingüístics (DUDL) aprovada a Barcelona el juny de 1996 per diverses institucions i ONG preocupades per la defensa de les llengües minoritàries, poc parlades o amenaçades. En este el treball els autors presenten la versió valenciana de la DUDL, analitzen el seu contingut en relació a la situació valenciana i en fan una aplicació reivindicativa en defensa del valencià. L'obra es publica en esta llengua i amb versions en anglés i alemany.

NOTA: El primer autor, Àngel Calpe, ha variat la seua posició en relació a alguns punts del llibre que fan referència a la relació del valencià i el català, i en l'actualitat defén la viabilitat i la conveniència d'abordar una codificació policèntrica convergent en un marc de respecte i igualtat entre les dos grans modalitats del domini lingüístic valencianocatalà.

CALPE, Àngel (coord.). *I Seminari Internacional de Llengües Minoritàries – 1st International Seminar on Lesser Used Languages. Ponències i comunicacions – Proceedings. València Ciutat, 11-12 de juliol de 2002 – July 11th – 12th 2002*. València: Real Academia de Cultura Valenciana, 2003. Serie Filològica, num. 26, 223 pp. ISBN 84-96068-02-1.

La llengua d'una comunitat es un dels trets més característics de la seua cultura. En una època en què la globalització cultural pressiona a favor d'una progressiva i empobridora uniformització lingüística creix l'interés per potenciar i defensar les llengües pròpies com a signe inequívoc d'identitat col·lectiva i de riquesa cultural. La Real Acadèmia de Cultura Valenciana (RACV) ha estat implicada des de la seua creació en 1915 en la promoció de la cultura patrimonial dels valencians i en particular de la seua llengua pròpia, la valenciana. L'any 2001 esta antiga institució amplià el seu camp d'investigació abraçant l'estudi de les altres llengües minoritàries, convençuda que en un món global la col·laboració entre les distintes cultures amenaçades és l'única via possible per a preservar este patrimoni de la humanitat. A tal fi, la RACV decidí organitzar un congrés on es trobaren una selecció d'investigadors i estudiosos de les llengües minoritàries o menys difoses d'Europa, un esdeveniment d'alt rigor científic però que tenia, alhora, un caràcter divulgatiu i obert a la societat general. Es pretenia acostar el públic valencià a la rica pluralitat lingüística europea i fer-lo reflexionar sobre la seua pròpia realitat com a societat bilingüe. El resultat fon el *I Seminari Internacional de Llengües Minoritàries* (SILM) i el llibre on es publicaren les ponències i comunicacions que s'hi presentaren.

CALPE, Àngel. *Aproximació al lèxic mèdic valencià popular del segle XIX*. València: Real Acadèmia de Cultura Valenciana [Premi Jaume Roig, 2], 2005, 257 pp. ISBN 84-96068-69-2.

Si la malaltia és inherent a la vida, les accions orientades a combatre-la naixen junt a la pròpia consciència de la humanitat. En conseqüència, no existix llengua que no puga expressar situacions o conceptes relatius a la vida, la mort, estar sà o estar malalt, estar ferit o els remeis que cal posar per a recuperar-se. Estem en un dels camps lèxics que solen ser més rics en una llengua, situació que es veu potenciada en les societats avançades, perquè a la riquesa del vocabulari col·loquial s'afigen les aportacions dels professionals de la medicina. Quan intentem estudiar este camp, és relativament senzill accedir a l'*argot* dels professionals a través dels texts escrits que deixen constància de les seues activitats o investigacions. Per contra, l'estudi de la llengua col·loquial és sensiblement més difícil, especialment si intentem reconstruir els usos de temps passats ja que, per exemple, no podem contar amb parlants vius a què poder entrevistar. Això no obstant, podem accedir per vies indirectes, i una d'estes és la literatura de ficció, que no és sinó un reflex de la societat de la qual naix. Per a fer una primera aproximació al llenguatge mèdic i, per extensió, tècnic i científic, de les classes populars valencianes de finals del segle XIX, el present treball analitza un grup homogeni de peces teatrals que ofereixen l'avantatge de reflectir amb prou exactitud la llengua viva de la classe urbana xicotet-burgesa i artesana de l'època. Concretament s'estudien des d'este punt de vista els sainets d'Eduard Escalante i Mateu (1834-1895), que es pot considerar l'autor més important del teatre valencià de l'època, el qual escriu i estrena amb gran èxit un total de 47 sainets en un període que s'estén del 1861 al 1895.

CLIMENT, Josep Daniel (2003). *L'interés per la llengua dels valencians (S. XV-XX)*.

València: Consell Valencià de Cultura

En el llibre *L'interés per la llengua dels valencians (segles XV-XIX)* que ara publica el Consell Valencià de Cultura, en la seua col·lecció Sèrie Minor, podreu trobar una panoràmica del període que va des de la segona part del segle XV a la fi del segle XIX, des del *Liber Elegantiarum*, les *Regles* de Bernat Fenollar i la *Brama dels Llauradors de l'Horta de València* a l'obra lexicogràfica de Constantí Llombart i Martí Gadea, i és, per tant, només el primer tast, el primer volum de la seua història social de la llengua. Per a fer més interessant el llibre combina l'exposició amb la reproducció de molts textos originals com els de Beuter, Almodéver, Marc Antoni Ortí, Orellana, Sanelo, Galiana, Gregori Mayans, Vicent Boix...

[Es tracta d'una] aportació documentadíssima, feta amb un estil viu i directe, a l'hora que professional i erudit, fàcilment entenedor per qualsevol tipus de lector, amb la incorporació de testimonis originals que enriqueixen el llibre.

Emili Casanova [del pròleg]

CLIMENT, Josep Daniel (2004). *L'obra lingüística de Lluís Fullana i Mira*. València: Editorial Denes

No es pot escriure la història lingüística del primer terç del segle XX sense tenir en compte l'obra i l'actitud del pare Lluís Fullana sobre la llengua dels valencians.

Lluís Fullana i Mira (1871-1948) fou un estudiós autodidacta que es dedicà en cos i ànima a l'estudi de la llengua pràcticament en solitari, en una època en què els estudis sobre el valencià eren pràcticament inexistents. I no sols a l'estudi, sinó també a altres activitats relacionades, com iniciatives en favor de la presència pública de la llengua als anys 20. Als anys 30 fou capaç de reconèixer el fracàs de la seua trajectòria i assenyala el camí que més li convenia a la llengua: una convergència sòlida amb la resta del domini lingüístic, basada precisament en la tradició gràfica dels grans escriptors valencians del segle XV.

Així i tot, trobàvem a faltar un estudi aprofundit i sistemàtic de la seua obra lingüística. El llibre que el lector té a les mans satisfà plenament aquest buit. Car ens trobem davant una vertadera biografia del Fullana que més interessa des del punt de vista històric i lingüístic.

L'obra lingüística de Lluís Fullana i Mira de Josep Daniel Climent és un llibre bastit des del treball rigorós, des de l'anàlisi serena del context històric i sociolingüístic en què visqué Fullana, des de la ciència filològica.

CLIMENT, Josep Daniel (2007). *Les normes de Castelló. L'interès per la llengua dels valencians al segle XX*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua

L'aprovació a Castelló el 1932 d'unes normes ortogràfiques per al valencià suposà un fet de màxima transcendència per al futur de la nostra llengua, perquè s'iniciava un camí ple d'esperança forjat en base al consens entre els escriptors valencians.

Aquest llibre ens apropa a la realitat que visqueren els participants en aquella magnífica iniciativa de dignificació del valencià, que no podem separar de la tasca duta a terme per persones, entitats i partits polítics en favor de la recuperació dels nostres drets polítics i de les institucions d'autogovern.

LÓPEZ QUILES, Antoni (2001). *Francesc. M. Miret. L'últim poeta romàntic*.

Gandia: Institució Alfons el Vell.

Anàlisi de l'obra del poeta de Beniopa Francesc Martínez Miret, fet en col·laboració amb Enric Ferrer i pròleg de Josep Piera. El llibre estudia les composicions del pare Miret tant des del punt de vista estètic i literari com des de l'angle ideològic del poeta, considerat, en paraules de Josep Piera, com «l'últim poeta romàntic», però adscrit per l'autor a l'escola «patrimonialista» que tants fruits ha donat a la nostra biografia literària.

LÓPEZ RÍO, Ximo (Universitat de València-Estudi General. Departament de Didàctica de la Llengua i la literatura / IES les Alfàbegues de Bétera. Departament de Valencià).

Autor del llibre *Valencià tècnic*. València: Universitat Politècnica de València, 2005.

Este volum és un material didàctic per a treballar els llenguatges d'especialitat relacionats amb el món de l'enginyeria en general i, especialment, de l'enginyeria forestal i agronòmica.

Coautor d'*Ortocard. Regles d'ortografia valenciana*. València: Castellnou editora valenciana. València, 2006.

Tal com s'expressa en el subtítol, estes regles d'ortografia valenciana, dins la col·lecció *Minimanuals*, pretenen esdevindre un manual que faça accessible, de manera ràpida i sintètica, informació ortogràfica bàsica als usuaris valencians de la llengua.

Coautor de *Gramaticard. Regles de gramàtica valenciana*. València: Castellnou editora valenciana. València, 2006.

Tal com s'expressa en el subtítol, estes regles d'ortografia valenciana, dins la col·lecció *Minimanuals*, pretenen esdevindre un manual que faça accessible, de manera ràpida i sintètica, informació gramatical bàsica als usuaris valencians de la llengua.

Coautor de *Verbicard. Conjugació verbal valenciana*. València: Castellnou editora valenciana. València, 2006.

Tal com s'expressa en el subtítol, estes regles d'ortografia valenciana, dins la col·lecció *Minimanuals*, pretenen esdevindre un manual que faça accessible, de manera ràpida i sintètica, informació verbal bàsica als usuaris valencians de la llengua.

Editor de *Reciclatge. Llibre d'exercicis. Nivell superior*. València: Edicions Tres i Quatre, 2006.

Este llibre d'activitats és un complement de l'anterior, *Reciclatge, nivell superior* (València: 3i4, 1999) que va ser el primer manual que intentava esdevindre un material bàsic del nivell superior de llengua.

REIG, Eugeni S. (2005). *Valencià en perill d'extinció*. València: editat per l'autor. Segona edició, 864 pàgines.

Recull de 1440 paraules i locucions genuïnament valencianes –605 de les quals no eren a la 1a edició– que estan en perill de desaparèixer, bé perquè no les diuen més que les persones de més edat, bé perquè només s'usen en alguns llocs aïllats.

REIG, Eugeni S. (2008): *Les nostres paraules*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2008, 296 pàgines. Segona edició (corregida i ampliada), 2009.

Incardinat en la rica tradició valenciana de preocupació per la qualitat en l'ús de la llengua pròpia, *Les nostres paraules* és una aportació valuosíssima a la tasca de recuperació i de dignificació del valencià.

Amb un total de tres-centes unitats lèxiques i fraseològiques explicades i contextualitzades amb exemples de tots els temps, l'autor ha concebut este llibre, no com un simple registre inventarial d'expressions lèxiques genuïnament valencianes, sinó com un instrument al servici del seu poble.

En les seues pàgines, molts valencians retrobaran paraules i locucions abandonades sovint en un racó de la memòria, i els més jòvens podran enriquir el seu bagatge amb les joies del tresor que ens oferix Eugeni S. Reig.

ROCA, Rafael (2001). Estudi preliminar i edició a: Teodor Llorente Olivares, *Escrits polítics (1866-1908)*, Institució Alfons el Magnànim, València: L'àmplia selecció de textos que ofereix aquesta antologia, rescatats en la seua totalitat de les pàgines del periòdic *Las Provincias*, ens permeten apropar-nos d'una manera detallada i profunda a la ideologia política i literària de l'autor. Des del «Prospecte fundacional» del diari, de 1866, fins al «Discurs d'Elx», de 1908, Llorente se'ns apareix com un excel·lent observador i un agut analista polític, audaç i eloqüent. Així, amb una prosa àgil i incisiva, analitza tots i cadascun dels esdeveniments polítics més rellevants del període històric en què desenvolupà la seua labor periodística.

ROCA, Rafael (2004). *Teodor Llorente, el darrer patriarca*, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana-Bromera, Alzira, 2004: Poeta valencià i castellà, traductor castellà dels romàntics europeus, periodista (fundador i director de *Las Provincias*), historiador i cronista, diputat provincial, a Corts i per dues vegades líder del partit conservador a València. Pocs escriptors deuen existir, en la història de la literatura valenciana, amb una capacitat de treball intel·lectual i d'influència social tan gran com la que al llarg de la seua vida demostrà Teodor Llorente Olivares (València, 1836-1911). Ideòleg de la Renaixença, mestre i model literari de diverses generacions de poetes i, a partir dels anys 60, personatge controvertit de la historiografia local. Vora cent anys després de mort, la seua complexa figura se'ns presenta, amb un renovat atractiu, com la del darrer patriarca de les lletres valencianes.

SARAGOSSÀ, Abelard (2002). *El valencià del futur. Una contribució ideològica*. Benicarló: Alambor. Segona edició (revisada i augmentada).

¿Quina relació hi ha entre el valencià popular i la llengua culta? ¿És satisfactòria per als valencians? La resposta a eixes preguntes fa claror sobre les accions lingüístiques que caldria fer a la curta per a facilitar que els valencians continuem recuperant la consciència de ser un poble i la voluntat de governar-nos a nosaltres mateixos. De fet, *El valencià del futur* proposa un programa d'actuació lingüística, que inclou l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Esta obra és l'aplicació al camp de l'idioma dels debats socials que s'han fet en els darrers anys dins del valencianisme per a trobar una manera de treballar que siga més adequada a la realitat social valenciana i que, per tant, siga més eficaç. Com a conseqüència, l'obra va adreçada especialment a aquelles persones que, a més de sentir-se valencianes, ja s'han compromés socialment en la recuperació dels valencians com a poble.

Fent costat al tema central del llibre, també trobareu problemes que són poc coneguts, com ara saber què hi ha de cert i de fals en la creença que el valen-

cià tradicional estaria molt castellanitzat. Un altre exemple: és indubtable que en Madrid hi ha un centralisme castellà molt fort: però ¿també hi ha un centralisme català en un cert sector de Barcelona?

En definitiva, esta obra intenta contribuir, des del punt de vista de la llengua, a fer debats ideològics dins del valencianisme, que és una necessitat indispensable en qualsevol moviment social madur i civilitzat.

SARAGOSSÀ, Abelard (2003). *Gramàtica valenciana raonada i popular. Els fonaments*. Gandia, CEIC Alfons el Vell. Segona edició (revisada i augmentada). València: Tabarca Llibres, 2005.

Una gramàtica per a admirar i valorar el valencià. L'obra és singular per les raons següents:

1. En compte de rectificar els parlants, es centra en mostrar quantes característiques positives (i imprescindibles) hi han en el valencià tradicional.
2. La *Gramàtica valenciana* també destaca perquè el nervi del manual és descriure la llengua dels pobles valencians. L'obra demostra que les estructures més fonamentals de la llengua apareixen quan parlem amb els familiars o els amics.
3. El manual que llegireu explica la teoria gramatical d'una manera metòdica i, sobretot, lligant-la a l'ús quotidià del valencià, cosa que la fa clara i atractiva. La llengua de l'autor és natural i assimilable, genuïna i tradicional.
4. Finalment, les característiques dites porten a objectius cívics:
 - a. Contribuir a fer que admirem i valorem més el valencià.
 - b. Ajudar a sentir-nos més orgullosos del valencià.
 - c. Augmentar la nostra identificació com a valencians.
 - d. Confiar més en la personalitat del poble valencià.

Realment, la *Gramàtica valenciana* és una obra indispensable per a aquells valencians que es senten valencians i volen que la llengua pròpia del seu poble siga u dels factors que integren la seua personalitat individual.

SIFRE, Manuel (2005). *Llengua i dialecte*. Alzira: Bromera.

Quan els conceptes són complexos i estan carregats de connotacions, sol ser perquè tenen una història llarga darrere. És per això que en aquesta aproximació als conceptes *llengua* i *dialecte* hem volgut presentar-los com s'entenen en el present i, d'una manera específica, repassem la gestació de les varietats lingüístiques que avui considerem llengües i quina és la relació que mantenen amb els dialectes. Evidentment, en aquestes qüestions hem atorgat una atenció especial a la situació del valencià.

